

Fakulteten för samhällsvetenskap och livsvetenskaper

Fredrik Dahlström

Blivande samhällskunskapslärares syn på lärarens uppdrag

Future social science teachers' view of teacher
assignments

Examensarbete 15 poäng

Lärarprogrammet

Datum: 2009-06-04

Handledare: Cecilia Eriksson

Abstract

The aim of this thesis is to find out how future teachers of social sciences in comprehensive upper secondary school view their assignments as teachers. Further on the aim is to look at how the curriculum and teacher documents define the assignments of the teachers. The study is based four interviews which were conducted as qualitative interviews and analyzed through thematic analysis. The thesis is also based on an analysis of the teacher documents and curriculum for teachers of social sciences.

Earlier research has shown that the teacher's assignments have change over the last 20-30 years, where more tasks have been added. In today's school the teachers have a social responsibility which means new and extended demands on the teachers. This development has happen at the same time as economic resources have decreased and new directives for the school have been added.

The result shows that the future teachers' view on their coming assignment in many ways correlates with earlier research and the teacher documents. The future teachers regard the teacher role as free with a lot of assignments which means both positive and negative aspects. The result also shows that that the future teachers foremost see two main assignments within the teacher role: the assignment of spreading knowledge and the social assignment. All of the future teachers participating in this study think that both assignments are important but that the social assignment has become more and more important in today's school.

Keywords: Future Social science teachers, Assignment of teachers, teacher documents, curriculums

Sammanfattning

Syftet med detta examensarbete är att ta reda på hur blivande gymnasielärare i samhällskunskap ser på sitt kommande uppdrag som lärare. Syftet är vidare att titta på vad styrdokumentet säger om lärarens uppdrag. Undersökningen bygger på fyra intervjuer som genomförts genom kvalitativa intervjuer och analyserats med tematisk analys. Undersökningen bygger också på en analys av läroplan och kursplan för samhällskunskap.

Den tidigare forskningen visar att lärarens uppdrag har förändrats de senaste 20-30 åren till att innefatta allt fler uppgifter. Lärarens uppdrag i dagens skola fokuserar särskilt på sociala uppdrag vilket innebär nya och stora krav på lärarna. Detta är en utveckling som har skett samtidigt som resurserna i skolan har minskat samt att nya direktiv för skolan har kommit.

Resultatet visar att de blivande lärarnas syn på sitt kommande uppdrag i många avseenden överensstämmer med tidigare forskning och styrdokumentet. Lärarnas syn på läraryrket är att det är ett fritt yrke med många uppgifter och att detta innebär både negativa och positiva aspekter. Resultatet visar också att lärarna framför allt ser två huvuduppdrag inom läraryrket, kunskapsuppdraget och det sociala uppdraget. Samtliga lärarna i undersökningen anser att båda är viktiga men att det sociala uppdraget blivit allt mer viktigt i dagens skola.

Nyckelord: Blivande Samhällskunskapslärare, lärarens uppdrag, styrdokument

Innehållsförteckning

Abstract	2
Sammanfattning	3
1. Inledning	6
1.1 Syfte	7
1.2 Frågeställningar	7
2. Teoretiska perspektiv och tidigare forskning	8
2.1 Lärares uppdrag – för samhället eller individen?	8
2.2 Syn på lärares uppdrag	9
2.2.1 Ökade arbetsuppgifter	9
2.2.2 Ändrade förutsättningar	10
2.2.3 Förändrad lärarroll	10
2.2.4 Lärares utveckling	11
3. Metod	12
3.1 Design.....	12
3.2 Population och urval	12
3.3 Datainsamlingsmetod och genomförande	12
3.4 Databearbetning och presentation av data.....	13
3.5 Reliabilitet och validitet.....	13
4. Resultatredovisning och analys av styrdokument	15
4.1 Skolans och lärares uppdrag enligt läroplan och kursplan.....	15
4.1.1 Skolans uppdrag enligt Lpf 94	15
4.1.2 Lärares uppdrag enligt Lpf 94	16
4.1.3 Lärares uppdrag enligt kursplan för Samhällskunskap A.....	18
5. Resultatredovisning och analys av intervjuer	20
5.1 Presentation av respondenter	20
5.2 Blivande lärares syn på lärares uppdrag	20

5.2.1 Många uppdrag.....	20
5.2.2 Kunskapsuppdraget.....	21
5.2.3 Det sociala uppdraget	23
5.2.4 Styrdokumentet ger frihet	24
5.2.5 Lärarens utveckling	25
5.2.6 Att lära för samhället och individen.....	27
6. Slutsatser och diskussion.....	29
Referenser.....	30
Bilaga 1 - Intervjuguide	31

1. Inledning

Vad är mitt uppdrag som lärare och kommer jag att klara av det? – Jag tror att detta är en vanlig fundering bland många av de blivande lärare som studerar vid högskolor och universitet runt om i landet. Detta är en fundering jag själv har som blivande lärare. Jag uppfattar att skolan har förändrats mycket bara på den tid som har gått sedan jag själv gick i skolan. Mina erfarenheter av dagens skola visar ett läraryrke som innefattar fler och fler arbetsuppgifter och där det endast är läraren själv som kan sätta stopp för hur mycket arbete som den vill lägga ner. Jag får en känsla av stress och otillräcklighet bland många av lärarna. De vill göra skolan så bra som möjligt för alla elever men tiden räcker inte till. Dessa funderingar och reflektioner har gjort mig intresserad av vad andra blivande lärare har för funderingar och tankar om sitt kommande yrke.

Det finns få yrken som skapar så mycket diskussioner som läraryrket. Alla har åsikter om skolan, ofta är dessa åsikter bestämda. Förklaringen är troligtvis så enkel att alla har gått i skolan och alla har mångåriga och djupa erfarenheter från skolans värld menar Leif Mathiasson. Dessa erfarenheter har präglat varje individs syn på vad kunskap är, hur kunskap skapas och vilken kunskap som behövs för att klara sig i livet. Många individers erfarenheter kommer från en skolvärld som ligger årtionden tillbaka och med detta i tanken kan frågan ställas vilken skola de egentligen har åsikter om. Detta blir ett problem när diskussioner om skolan ska föras, pratar man om samma skola.¹

Såväl styrdokument som forskning visar att dagens läraryrke blir mer och mer inriktat på sociala uppdrag utanför det traditionella kunskapsuppdraget. Skolpsykologen och författaren Inga Andersson har intervjuat femton lärare och många av lärarna i undersökningen upplever att betoningen i deras yrke har förskjutits från kunskapsinläring till elevvårdande verksamhet och social träning.² En annan syn som kommer fram i forskningen är att skolan har blivit alltmer fokuserad på individens bästa istället för som tidigare för samhällets bästa. Detta syns också i styrdokumentet där kunskapsuppdragen har fått sällskap av utvecklande uppdrag för den enskilda eleven.

---

¹ Mathiasson, L – *Pedagogiska Magasinet* – 2005 nr.1 s.37

² Andersson, I – *Samverkan – för barn som behöver* – 1999 s.32-33

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka synsätt på läraruppdraget som styrdokument och blivande gymnasielärare uttrycker, samt att relatera dessa till forskning om lärarens och skolans uppdrag.

1.2 Frågeställningar

Vilka synsätt på läraruppdraget framträder i styrdokumentet och i intervjuer med blivande lärare?

Vilka likheter och skillnader kan noteras mellan styrdokument, blivande lärare och tidigare forskning på området?

2. Teoretiska perspektiv och tidigare forskning

2.1 Lärarens uppdrag – för samhället eller individen?

Maktutredningen genomfördes 1985-1990 och hade som uppgift att analysera fördelningen av makt och inflytande i olika områden inom det svenska samhället. Denna utredning presenterar ett alternativt individcentrerat demokratitänkande. Utgångspunkten i detta tänkande är en idé om den suveräna individen som tar ansvar för sitt eget liv. Den enskilde individens särart och frihet för att ordna sin egen livssituation utifrån intressen och samvete framhävs. Utredningen menar att demokratin förutsätter en balans mellan den enskilde individens rättigheter och skyldigheter i förhållande till samhället och samhällets rättigheter och skyldigheter i förhållande till individen. En grund till en sådan demokratisyn framhävs medborgarnas stigande utbildning som resulterat i mer självständiga medborgare. Tomas Englund menar att denna utredning bidrar till en förskjutning från att se utbildning som "public good", samhällsnytta, till att se utbildning som "private good", egennyttan.³

Efterkrigstiden innebar en genomgripande reformering av skolan. Detta innebar en jämlikhetsskapande, gemensam grundskola för alla där huvudmålet var medborgerlig fostran. Begreppet "public good" kan ses som en representativ beskrivning av det svenska utbildningssystemet under denna period. Samtidigt har det funnits ett stort utrymme för den enskilde elevens "private good" genom elevens fria val när det gäller bland annat undervisningens arbetsformer.⁴

Utbildning som "private good" kan beskrivas som en utmaning av det offentliga utbildningssystemet. Detta innebär en uppbyggnad av fristående skolor byggda på föräldrars och deras barns krav och framtidsbedömningar. Kommunala skolor ska ges möjlighet att utveckla sin egen profil och ett större utrymme inom skolans timplan skall vara reserverade för fritt val för den enskilde eleven.⁵

Familjens bedömning av skolan som kärriärgrundande eller fostrande till rätt värderingar har fått större betydelse. Det innebär att det skett en förskjutning av synen på fostran från den

---

³ Englund, T i Jonsson, B & Roth, K (red.) – *Demokrati och lärande* – 2003 s.55

⁴ Ibid s.56

⁵ Ibid s.56

stora demokratin till den lilla demokratin. Den stora demokratin kan förklaras genom att beslut över kollektiva angelägenheter sker via parlamentariska institutioner. När det gäller skolan innebär detta att utbildningens utformning tar form inom dessa institutioner och att skolan blir en mötesplats mellan individer från olika sociala grupper och kulturer. Den lilla demokratin innebär dock att en lite grupp individer bestämmer över sina gemensamma villkor. Inom skolan innebär det att föräldragrupper kan bestämma över sina egna barns utbildning och att skolan inte längre fungerar som en mötesplats mellan olika sociala grupper och kulturer.⁶

Utbildning utifrån ett "public good" perspektiv innebär att varje individ i skolan har tillgång till en likvärdig utbildning vars utformning och innehåll bestäms genom demokratiska beslut. Utbildning utifrån ett "private good" innebär istället att enskilda föräldrar i högre grad ges bestämmanderätt över utbildningens utformning och innehåll.

2.2 Syn på lärarens uppdrag

2.2.1 Ökade arbetsuppgifter

Det är viktigt att inse att det har skett stora förändringar i samhället de senaste tio, tjugo åren och därmed även i skolan. Anne-Mari Kveli menar att lärarrollen har förändrats de senaste 20-30 åren. Förr sågs läraren som en slags byråkrat som genomförde de planer och idéer som skapats av andra. Idag ses läraren som självständig, ansvarsfull och kompetent ledare av det pedagogiska arbetet.⁷ Samtidigt ökar lärarens arbetsuppgifter vilket resulterar att tiden för undervisning minskar. I en lärarenkät som tidningen Göteborgs Posten gjort visar resultatet att mer än hälften av lärarna i undersökningen lägger mer än 30 procent av sin arbetstid på annat än det som har med undervisningen att göra. Detta är en stor förändring som skett inom läraryrket inom senare tid. Åsa Morberg som är docent i didaktik menar att nätverket i skolan i form av kanslistor och vaktmästare har minskat. Lärarna i dagens skola måste sköta ekonomin, den tekniska supporten och göra lokalbokningar vilket tillsammans tar mycket tid från undervisningen. Dessutom är konflikterna i skolan fler och svårare och många barn kommer idag från socialt tuffare miljöer än tidigare.⁸

---

⁶ Englund, T i Jonsson, B & Roth, K (red.) – *Demokrati och lärande* – 2003 s.57

⁷ Kveli, A-M – *Att vara lärare* – 1994 s.134

⁸ Annebäck, K – *Göteborgs-Posten* – 20080507 s.6

2.2.2 Ändrade förutsättningar

Även Carlgren menar att lärarens uppdrag har förändrats. Hon menar att den senaste läroplanen som kom 1994 har förändrat lärarens uppdrag mycket från de tidigare läroplanerna. I den senaste läroplanen är det upp till lärarna att verkliggöra de mål som läroplanen tar upp. Detta innebär merarbete för lärarna då dessa mål ska tolkas men det ger också mer frihet.⁹ Förutom de nya styrdokumenterna menar Carlgren att förändringar i samhället har förändrat lärarnas arbete. Hon tar upp två faktorer som har förändrat lärarens uppdrag. I dagens skola har en sjättedel av alla elever en flerspråkig eller mångkulturell bakgrund vilket påverkar upplägget av undervisningen och därmed ställer nya krav på läraren. Det andra Carlgren tar upp är att förhållandet mellan vuxna och barn och ungdomar har förändrats. I dagens skola har inte läraren en självklar auktoritet och det ställs då nya krav på lärarna för att få respekt och därmed kunna upprätthålla ordning i klassrummet. Något som också påverkar lärarens uppdrag är försämrade ekonomiska resurser som bland annat kan leda till större klasser.¹⁰ Inga Andersson menar också att lärarens arbete i stor grad påverkas av statliga direktiv. Skolan och lärarna har direktiv från styrande politiker om hur skolan och undervisningen ska se ut. Dessa direktiv avgör hur stort utrymme varje ämne ska få, hur och när betyg ska delas ut, vilka nedskärningar som ska göras och mycket annat. Direktiven förändras ofta och det innebär att lärarnas arbete påverkas och försvåras menar hon.¹¹

2.2.3 Förändrad lärarroll

För att få en uppfattning om lärarens vardag har Inga Andersson intervjuat femton lärare. De flesta av lärarna i studien upplever läraryrket som ett mycket svårt och krävande yrke. Lärarna i studien upplever att lärarrollen har förändrats och de menar att lärarrollen tidigare var mer självklar och bättre definierad. De menar att det var tydligare gränser över vad lärarens arbetsuppgifter var. Idag upplever många av lärarna i studien att de är personer som ska fixa allt. En uppfattning som kommer fram är att eleverna i dagens skola kräver mer och att de på ett annat sätt tar med de eventuella problemen de har utanför skolan in i klassrummet. Vidare upplever lärarna att betoningen i deras yrke har förskjutits från kunskapsinläring till elevvårdande verksamhet och social träning. De menar att det är ett väldigt stort ansvar att vara lärare i dagens samhälle. Många upplever att dagens lärarroll innehåller alltför många

---

⁹ Carlgren. I i Forssell (red.) – *Demokrati och lärande* – 2005 s.267

¹⁰ Ibid s.260-261

¹¹ Andersson. I – *Samverkan – för barn som behöver* – 1999 s.32-33

uppgifter. En lärare i studien menar att man blir mer av en psykolog, kurator, familjeterapeut och förälder än lärare.¹²

Detta är en uppfattning som även Maltén tar upp när han hänvisar till en pilotstudie där forskaren med hjälp av lärare försökt att få en bild av vad de tycker är en lärares viktigaste uppgifter.

1. Skapa ett positivt arbetsklimat både i relation till elever och till vuxna, dvs. lärare och annan skolpersonal samt föräldrar.
2. Hjälpa eleverna till ett socialt och intellektuellt ansvarstagande.
3. Ge eleverna redskap för att orientera sig i sin omvärld.

Dessa svar markerar att läraryrket förskjutits alltmer mot sociala funktioner. Detta gäller i synnerhet grundskolan men även gymnasiet där de sociala funktionerna ses som ett medelför att nå fram till goda ämneskunskaper.¹³

2.2.4 Lärarens utveckling

En annan viktig aspekt på lärarens uppdrag är fortbildning och att en lärare inte är färdig lärare då utbildningen är klar. Den engelske forskaren Lawrence Stenhouse menar att läraren bör ha en forskarinställning till sitt eget arbete. Med detta menar han att läraren ifrågasätter, utforskar och kritiskt granskar sin arbetsform. På detta sätt utvidgar läraren sin medvetenhet och sin yrkeskompetens vilket är avgörande för utvecklingen i skolan. Detta innebär att en utbildad lärare aldrig blir färdigutbildad. Grundutbildningen ger läraren en stabil grund att stå på men arbetet med att utveckla sin yrkeskompetens är en viktig del av yrket och måste pågå hela livet. Med andra ord ingår det också i lärarens uppdrag att vara intresserad av att lära sig och utveckla nya kunskaper och insikter.¹⁴

---

¹² Ibid s.22-23

¹³ Maltén. A – *Lärarkompetens* – 1999 s.20-21

¹⁴ Kveli. A-M – *Att vara lärare* – 1994 s.135

3. Metod

3.1 Design

Denna undersökning genomförs med en kvalitativ metod. Den kvalitativa metoden är lämplig att använda då syftet med undersökningen är att få en djupare förståelse för ett ämne. Det viktiga i en kvalitativ studie är inte att kunna rangordna och jämföra det insamlade datamaterialet med andra data utan att kunna fokusera på innehållet i de data som samlats in.

3.2 Population och urval

Första steget är att bestämma undersökningens population. Med population menas de grupp som undersökningen vill uttala sig om.¹⁵ Populationen i denna undersökning är blivande gymnasielärare i samhällskunskap. För att underlätta det kommande urvalet har populationen begränsats till att omfatta blivande lärare på ett universitet och som befinner sig i slutet av sin utbildning. Urvalsmetoden som använts är tillfällighetsurval. Vid tillfällighetsurval deltar de personer som vill och har möjlighet att delta när undersökningen genomförs. I undersökningen har fyra blivande gymnasielärare deltagit, två kvinnor och två män. Bland dessa finns en spridning i ålder från 25 år till 30 år. De blivande lärarna har alla olika andra ämne vid sidan av samhällskunskap.

3.3 Datainsamlingsmetod och genomförande

I denna undersökning används den kvalitativa intervjun som datainsamlingsmetod. Den kvalitativa intervjun kännetecknas av att man ställer enkla och raka frågor men att möjligheten till innehållsrika svar finns.¹⁶ I en kvalitativ intervju är det viktigt att undersökaren är insatt och påläst gällande det ämne intervjuerna ska behandla. Denna kunskap hjälper undersökaren att samla in så rika beskrivningar som möjligt av de teman som intervjun behandlar.¹⁷ Intervjuerna har en medelgrad av standardisering vilket innebär att respondentens svar i viss mån styr i vilken ordning frågorna ställs. Detta innebär vidare att variationsmöjligheterna för intervjuerna är ganska stora. Intervjuerna har också en medelgrad av strukturering vilket innebär att svarsomöjligheterna är ganska fria även om de med hjälp av den konstruerade intervjuguiden hålls inom vissa förutbestämda ramar.¹⁸ Undersökningen

---

¹⁵ Esaiasson, P – *Metodpraktikan* – 2007 s.178

¹⁶ Trost, J – *Kvalitativa Intervjuer* – 2005 s.7

¹⁷ Kvale, S - *Den kvalitativa forskningsintervjun* - 1997

¹⁸ Trost, J – *Kvalitativa Intervjuer* – 2005 s.7

har genomförts i maj 2009 och respondenterna har tillfrågats ungefär en vecka innan intervjuerna skulle genomföras. Alla som tillfrågades fick information om undersökningens syfte och att den låg till grund för ett examensarbete inom lärarutbildningen. De respondenter som hade möjlighet att delta informerades om anonymitet och intervjuernas beräknade tid. De informerades också om att frågorna inte hade några korrekta eller felaktiga svar utan att det var deras syn på lärarens uppdrag som var intressant. Intervjupersonerna fick också ge sitt godkännande till att intervjuerna spelades in. Intervjuerna genomfördes i ett bokat rum på ett bibliotek. Intervjuerna har vidare spelats in på dator för att sedan lätt kunna transkriberas. Längden på intervjuerna har varierat något men har varit cirka trettio minuter. Förutom intervjuerna har även styrdokumentet i form av läroplan och kursplan används som empiriskt material. Den läroplan som är aktuell för denna undersökning är Lpf 94 som är läroplanen för de frivilliga skolformerna, i det här fallet gymnasiet. Kursplanen som använts är den för Samhällskunskap A från år 2000.

3.4 Databearbetning och presentation av data

Intervjuerna analyseras genom en tematisk analys. Vid användandet av en tematisk analys är det första steget att förbereda det insamlade datamaterialet, i det här fallet genom att transkribera intervjuerna. De transkriberade intervjuerna ska sedan läsas igenom och varje enhet som är intressant är relevant för studien ska noteras. Dessa enheter sorteras sedan i proto-teman. Dessa proto-teman ska sedan definieras och relevant material för varje proto-tema ska anges. De proto-teman man har ligger sedan till grund för de teman som är grunden i rapporteringen. Därefter ges varje tema ett namn och data som representativt beskriver varje tema väljs ut.¹⁹ Intervjuerna presenteras genom korta referat av varje tema, citat som representativt beskriver varje tema samt en analytisk del som analyserar varje tema utifrån de perspektiv som redovisats i kapitel 2. Redovisningen av styrdokumentet sker med referat och citat från aktuell läroplan och kursplan. Dessa analyseras utifrån de teoretiska perspektiv som presenterades kapitel 2.

3.5 Reliabilitet och validitet

I en kvalitativ studie läggs tyngdpunkten på validiteten. Det största målet för undersökningen är inte att skapa en undersökning som är replikerbar utan att få en förståelse för vad ämnet

---

¹⁹ Hayes, N – *Doing Psychological Research: Gathering and Analysing Data* – 2000 s.178

handlar om. Intervjufrågornas utformning och sättet de ställs på kan påverka respondentens svar och därmed även studiens reliabilitet. För att stärka reliabiliteten i denna studie har korta och enkla frågor ställts. Dubbla frågor, det vill säga frågor som är flera frågor i en, kan påverka respondenten och därmed sänka reliabiliteten och har därför undvikits. Vidare har försök att stärka reliabiliteten gjorts genom att aktivt utöva probing och sammanfattningar i intervjun.

4. Resultatredovisning och analys av styrdokument

4.1 Skolans och lärarens uppdrag enligt läroplan och kursplan

4.1.1 Skolans uppdrag enligt Lpf 94

Det offentliga skolväsendet vilar på demokratins grund. Verksamheten i skolan skall enligt Skollagen utformas i enlighet med grundläggande demokratiska värderingar. Alla som verkar i skolan skall främja aktningen för varje individs egenvärde och respekten för vår gemensamma miljö. Skolan har en viktig uppgift när det gäller att förmedla de värden vårt samhälle vilar på och förankra dessa värden hos eleverna. Värden som skolan skall gestalta och förmedla är människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta.²⁰

Detta är uppdrag som är till för att utveckla ett så bra samhälle som möjligt för olika individer att leva i. Skolan ska vara en mötesplats för alla elever oavsett social bakgrund, etnisk tillhörighet, religion osv. Tomas Englunds resonemang om skolan som en del av den stora demokratin där utbildningens form bestäms genom beslut i parlamentariska institutioner går att applicera i denna text då den poängterar alla elevers rätt till lika utbildning.

Skolan har också en viktig uppgift när det gäller att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet.

Skolan ska vidare främja förståelse för andra människor. Ingen i skolans värld ska utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion, sexuell läggning eller funktionshinder. Tendenser till trakasserier och annan kränkande behandling skall aktivt motverkas. Främlingsfientlighet ska bemötas med kunskap, öppna diskussioner och aktiva insatser.²¹

Skolan ska vidare vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de framförs. Skolan ska framhäva betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till dessa. Alla som verkar i skolan skall framhäva de grundläggande värden som finns i skollagen och läroplaner och klart ta avstånd från åsikter som strider mot dessa. Undervisningen i skolan ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Utbildningen ska också vara likvärdig i

---

²⁰ Lpf 94, Kapitel 1.1, *Grundläggande värden*, s.3

²¹ Ibid, s.3

hela landet. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt de elever som av olika anledningar har svårt att nå målen med utbildningen.²²

Skolan har en viktig uppgift när det gäller att förmedla kunskaper och skapa förutsättningar för att eleverna ska utveckla sina kunskaper. Utbildningen skall främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor som aktivt deltar i och utvecklar samhället. Skolan skall förmedla beständiga kunskaper som utgör den referensram som alla individer i samhället behöver. Eleverna ska lära sig att tänka kritiskt, granska fakta och inse konsekvenser av olika handlingar. Studierna i skolan ska verka och ligga till grund för ett livslångt lärande. Eleverna skall i skolan få möjlighet att ta initiativ och ansvar och arbeta och lösa problem både självständigt och tillsammans med andra elever. Skolan ska verka för att ge elever insikt i hur de själva kan medverka till att hindra skadlig miljöpåverkan. Vidare är det viktigt att ha ett internationellt perspektiv på undervisningen för att förbereda eleverna för ett samhälle med tätare kontakter med andra nationer och kulturer.²³

4.1.2 Lärarens uppdrag enligt Lpf 94

I läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, står det skrivet vad som ingår i lärarens uppdrag. Läraren ska tillsammans med annan personal i skolan hjälpa elever som är i behov av särskilt stöd samt verka för en god lärandemiljö i skolan. Vidare ingår det i lärarens uppdrag att utgå ifrån varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska stärka varje elevs självförtroende samt vilja och förmåga att lära, varje elev ska utvecklas efter sina egna förutsättningar men också stimuleras att använda och utveckla sin förmåga. Läraren ska få varje elev att känna att kunskap är meningsfullt och i sin undervisning spegla både manliga och kvinnliga perspektiv.²⁴

Att som lärare vara med och utveckla en elevs självförtroende kan utifrån Tomas Englunds diskussion om samhällsnytta respektive egennyttan tolkas som ett sätt att öka egennyttan för eleven. En elev med bra självförtroende har nytta av detta när skolan är över och eleven ska ut i samhället och arbetslivet. Dock kan det också leda till en nytta för samhället då detta skapar medborgare som gör sin röst hörd och fungerar som aktiva samhällsmedborgare.

---

²² Ibid, s.4

²³ Lpf 94, Kapitel 1.2, *Gemensamma uppgifter för de frivilliga skolformerna*, s.5-6

²⁴ Lpf 94, Kapitel 2.1, *Kunskaper*, s.11-12

Gällande normer och värden ska all personal inom skolan verka för att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor även utanför den egna gruppen. Vidare ska skolans personal aktivt motverka trakasserier och förtryck av individer och grupper.²⁵ Läraren skall klargöra det svenska samhällets grundläggande värden och med eleverna diskutera konflikter som kan uppstå mellan dessa värden och den faktiska verkligheten. Läraren skall vidare tillsammans med eleverna analysera olika värderingar och konsekvenserna av dessa. Tillsammans med eleverna ska läraren diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron inom gruppen. Läraren skall visa respekt för den enskilda eleven och ha ett demokratiskt förhållningsätt i arbetet.²⁶

Läroplanen tar också upp elevers ansvar och inflytande. Läraren skall verka för att alla elever oberoende av social bakgrund, kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder har inflytande på arbetssätt och innehåll i undervisningen. Det är också viktigt att läraren särskilt uppmuntrar elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det. Planering av undervisning och utvärdering av densamma skall läraren göra tillsammans med eleverna.²⁷

Läraren har en viktig uppgift när det gäller att få alla elever att utnyttja möjligheten att göra sin röst hörd. För en del elever är detta en naturlig sak att göra då de har självförtroendet och/eller uppmuntran hemifrån att göra detta. Det är då särskilt viktigt att få de elever som inte har självförtroendet och/eller uppmuntran hemifrån att också göra sin röst hörd. Om inte läraren lyckas med detta finns det en risk att en del grupper av elevers åsikter inte kommer fram. Tomas Englund menar att om endast en liten grupp av människor yttrar sin åsikt och talar för sina intressen kan detta skapa orättvisor vilket innebär att skolan inte blir en mötesplats för alla på lika villkor. Föräldrar som engagerar sig i skolan och sina barns utbildning är bra men för att detta ska bli idealt är det viktigt att alla föräldragrupper hörs i diskussionen. Som exempel kan det tänkas vara rimligt att föräldrar från en högre samhällsklass har åsikten att deras barn utvecklas bäst i sällskap med andra barn från liknande samhällsklass. Om detta blir verklighet innebär det att skolans grundtanke med en likvärdig skola för alla där olika sociala grupper möts försvinner.

---

²⁵ Lpf 94, Kapitel 2.2, *Normer och värden*, s.12-13

²⁶ Ibid, s.13

²⁷ Lpf 94, Kapitel 2.3, *Elevers ansvar och inflytande*, s.14

4.1.3 Lärarens uppdrag enligt kursplan för Samhällskunskap A

Förutom de lagar och förordningar som finns i skollagen och läroplanen ska varje ämneslärare följa kursplanen för respektive ämne. I kursplanen finns syfte, mål och kriterier för betygsbedömning för det aktuella ämnet. Kursplanen för samhällskunskap är i stora drag inriktad på uppdrag för att skapa ett bra samhälle med medvetna medborgare. Det individuella perspektivet som tydligt kommer fram i läroplanen kommer inte fram lika tydligt även om många av de mål som finns i kursplanen för samhällskunskap både är till nytta för individen och samhället. I kursplanen för samhällskunskap A står det bland annat eleven ska:

”utveckla förmågan att delta i och påverka politiska beslut”

Detta är ett mål som tydligt är för samhällets nytta då detta är grundtanken i det politiska system vi har, dvs. att medborgarna är med och gör sin röst hörd i politiska val och därmed är med och påverkar politiska beslut. Detta tydliggörs också i att eleverna ska:

”utveckla kunskaper om de mänskliga rättigheterna samt individens rättigheter och skyldigheter i samhället”

Som medborgare i ett demokratiskt samhälle har man rättigheter men det är även viktigt att förtydliga att detta är skyldigheter. Om inte medborgarna tar tillvara på dessa rättigheter faller hela tanken med ett demokratiskt samhälle. Ett annat mål med ett tydligt samhällsperspektiv är att eleven ska:

”utveckla kunskaper för att kunna ta ställning och agera i lokala, regionala och globala frågor som är av betydelse för ett ekologiskt hållbart samhälle”

Detta visar tydligt på ett mål där samhällets bästa är i fokus. Samtidigt är den enskilde individen en del av samhället varvid det som gynnar samhället även gynnar den enskilde individen. Ett mål som tydligt visar en nytta för både samhället och individen är att eleven ska:

”utveckla sin förmåga att kritiskt granska samhällsförhållanden samt sin förmåga att kunna se konsekvenser av olika handlingsalternativ för sig själv och för samhället”

En individs handlande kan vara bra för individen själv men sämre för samhället varför det är viktigt att eleven har förståelse för hur dens eget handlande kan påverka andra människor. Att förstå andra grupper av människor är också ett viktigt mål i kursplanen:

”...utveckla kunskap om och förståelse för olika grupper av nationella minoriteter”

För att skapa ett bra samhälle där människor från olika kulturer kan leva tillsammans är detta mål mycket viktigt att uppnå. Sammanfattningsvis tar kursplanen upp en rad mål där fokus ligger på en utveckling av samhället och handlingar som är till för samhällets bästa. Samtidigt är individen en del av samhället varvid en positiv utveckling av samhället även gynnar den enskilde individen.

5. Resultatredovisning och analys av intervjuer

5.1 Presentation av respondenter

För att underlätta läsandet av resultatet har jag valt att benämna respondenterna Lärare A, Lärare B osv. För att ytterligare underlätta läsandet har talspråk översatts till skriftspråk i redovisningen av intervjuerna.

Lärare A är kvinna och är 26 år. Hon läser sin sista termin som lärare och har Religion som andra ämne.

Lärare B är 30 år och kvinna. Hon har läst tre ämnen och har förutom Samhällskunskap även Geografi och Religion.

Lärare C är man och är 29 år. Han har läst färdigt och har Historia som andra ämne.

Lärare D är man och är 28 år. Lärare D läser sin sista termin och har Engelska som andra ämne.

5.2 Blivande lärares syn på lärarens uppdrag

Följande tema har kommit fram i tematiseringen av intervjuerna.

- Många uppdrag
- Kunskapsuppdraget
- Det sociala uppdraget
- Styrdokumentet ger frihet
- Lärarens utveckling
- Att lära för samhället och individen

5.2.1 Många uppdrag

Att en lärare i dagens skola har många uppdrag är något som alla respondenterna nämner i intervjuerna. Majoriteten av de blivande lärarna upplever att läraryrket innebär så mycket mer än att undervisa. Lärare B och C anser att det inte är lärarna som har för mycket uppgifter utan att det är så läraryrket är. Lärare D anser att det finns uppgifter som borde kunna skötas av

annan personal så att lärarna kunde få mer tid för deras egentliga uppdrag. Lärare A tycker att lärarna har för mycket uppgifter och att detta får konsekvenser för undervisningen.

A: ”och sen är det är massa möten hit och dit och coach, på min skola i alla fall och det är väldigt mycket kontakt med föräldrar och så[...]jag tycker det verkar som att det är för mycket uppgifter...”

B: ”det skulle vara perfekt om man hade en egen sekreterare som gjorde allt pappersarbete, det skulle va helt underbart, det är väl det men annars tycker jag inte att vi har för mycket uppgifter [...]man är lärare, sen funkar man som kurator, som stöd som allt...sen är det ju upp till varje lärare hur mycket man gå in i det, det tycker jag ligger på ett eget ansvar hur mycket du tar på dig [...]som det fungerar idag är man ju allt, sen har man ju ingen kompetens i allt men du måste ju ändå kunna ta dit ansvar som vuxen”

D: ”Den erfarenhet jag har är att det är mycket som ska fixas hela tiden, praktikplatser, intyg och sånt...borde finnas annan personal som kunde sköta sånt tycker jag”

C: ”De har väldigt mycket uppgifter, väldigt mycket men det är ju så läraryrket är idag...det är mycket och det passar inte alla, å vad det förväntas av mig och kan man inte leva upp till de krav jag har så tycker jag inte man ska va lärare”

Den syn på läraryrkets många uppgifter som framkommer i tidigare forskning framkommer även bland de intervjuade lärarna. Samtliga lärare i undersökningen anser att lärarna i dagens skola har alltför mycket uppgifter som inte har med undervisningen att göra. Två av de intervjuade lärarna nämner att de uppgifter som inte hör till undervisningen var något nytt för dem. I styrdokumentet står det att alla verksamma lärare och annan personal på skolan har ett ansvar när det gäller att framhäva de grundläggande värden som finns i skollagen och läroplanerna och klart ta avstånd från åsikter som strider mot dessa. Detta kräver att lärarna arbetar aktivt även utanför klassrummet och att denna syn genomsyrar hela skolmiljön. Det som händer i klassrummet är bara en del av skolan. Kränkningar och yttrande av åsikter som strider mot grundläggande värden sker ofta utanför klassrummet vilket innebär att lärarnas uppdrag inte slutar när eleverna lämnar undervisningen.

5.2.2 Kunskapsuppdraget

I intervjuerna kommer det fram en syn om att lärare i dagens skola framförallt har två huvudsakliga uppdrag, ett kunskapsuppdrag och ett socialt uppdrag. När det gäller

kunskapsuppdraget menar Lärare C att det är viktigt att väcka ett intresse för sitt ämne. Kunskap går att få på så många olika sätt i dagens samhälle och det är därför viktigt att få eleverna att tänka kritiskt. Detta är också en syn som Lärare A tar upp. A menar att källorna till faktakunskap idag är oändliga och att lära ut rena fakta idag är sekundärt i en lärares arbete. Det är istället viktigt att få eleverna medvetna om hur man letar fakta och att vara källkritisk. Även Lärare D menar att de inte är faktakunskaperna som är viktiga i kunskapsuppdraget, det är istället att få eleverna medvetna om hur saker hänger ihop och att få eleverna att se saker i ett större sammanhang.

C: ”Det klassiska, ska vägleda eleverna i det ämne man undervisar i och få upp intresset i det ämnet och få eleverna att förstå att det är viktigt med samhällvetenskap...men sen, det är ju en bit med det ämnesmässiga sen är det ju det här med, en slags uppfostran är det ju för att få dom till liksom goda samhällsmedborgare, å få dom att tänka kritiskt och så också...så det är två bitar som är väldigt viktiga...och det är ju nästan den andra biten där, samhällsuppdraget som jag tycker är viktigare”

A: ”Jag tycker att som alla lärare så har vi ju både det här fostrande uppdraget och kunskapsuppdraget, jag tycker väl att det är viktigt med båda, jag kanske inte tycker att det är viktigt, som styrdokumentet säger, att det ska inte ligga fokus på detaljkunskaper eller på rena faktakunskaper utan snarare på förmågor, att kunna hitta information själv, fortsatt kunskapsinhämtning efter skolan, att man ska kunna va kritisk till det man läser eller det man möter vad det än är för kunskap...de ska vara medvetna om att när en text är skriven så är den skriven av en viss person med vissa glasögon liksom”

D: ”Alltså, fakta kan vara viktig men man får inte hänga upp sig på det...det är ju bara att gå in på internet och kolla fakta idag, jag tycker till exempel inte det är viktigt att eleverna vet om spärren för riksdagen är fyra procent, eller det klart det är viktigt att veta men om en elev inte kommer ihåg det är det inte hela världen...jag tycker det är viktigare att de vet varför det finns en spärr och vad som skulle hända om det inte fanns”

Lärarna i undersökningen nämner på olika sätt en syn som innebär ett intresseväckande för kunskap istället för en systematisk reproduktion av kunskap. Samtliga lärare menar att det är viktigt att inte reproducera kunskap utan att istället väcka intresse för kunskap och att ge eleverna verktyg för att själva kunna hitta kunskap och att kritiskt kunna granska denna. Detta är en syn som också styrdokumentet står för. I Lpf står det att skolan ska förmedla kunskap och kunna skapa förutsättningar för eleverna att kunna utveckla sina kunskaper. Vidare står

det att skolan ska förmedla de kunskaper som behövs för att kunna vara en del av samhället och att eleverna ska lära sig att tänka kritiskt och granska fakta. Skolan har ett viktigt ansvar när det gäller att förmedla den kunskap och väcka det intresse som behövs för ett livslångt lärande.

5.2.3 Det sociala uppdraget

Merparten av respondenterna anser att det sociala uppdraget är lärarens viktigaste uppdrag. Lärare A menar att lärare har ett fostrande uppdrag som ska utveckla eleverna och stärka elevernas självförtroende. Detta är något även Lärare D nämner. Lärare B menar att lärarna har en viktig uppgift när det gäller att få eleverna att få kunskap om hur man ska bete sig som människor men att detta inte ska ses som ett fostrande uppdrag. Detta anser B vara föräldrarnas uppdrag medan lärarna ska utveckla eleverna. Lärare C anser att det är viktigt att inte något av de två huvuduppgifterna faller bort.

A: ”Ett av det viktigaste det är ju att elevernas, mitt mål är i alla fall att en elev ska ha större självförtroende när de lämnar mitt klassrum än när de kom in, det tror jag är jätteviktigt och det är då som man kan möta andra människor som inte tycker som en själv eller är som en själv med respekt, så det tycker jag är det viktigaste...att få eleverna att fungera i grupp med alla människor det tycker jag är det viktigaste men för att nå dit behövs ju kunskap också”

C: ”Jag tycker det är viktigast att utveckla eleverna, så att det blir människor av dom en vacker dag... så att de blir vuxna, så att de kommer på rätt spår...och utesluter man något av dom två jag sa så är väl det inte riktigt bra, man ska ha med båda, både ämnet man undervisar i och det sociala”

D: ”Jag ser att det är viktigt att försöka stärka elevernas självförtroende, att få dom att våga säga det dom tycker...när jag har varit ute på praktik har jag mött elever som har väldigt dåligt självförtroende när det gäller sina egna kunskaper, jag kommer ihåg en elev som lös upp när jag fångade upp det han sa, det var en härlig känsla”

B: ”Det jag framförallt tycker är viktigt är att man ger dom olika verktyg och att de sen får söka själv...jag tycker inte man ska gå in och fostra en människa liksom, däremot för att utveckla människan i sig tycker jag att man kan göra det genom att ge olika infallsvinklar och lärdom och se ur flera perspektiv, sen är det ju upp till dom själv vilket de anammar av det här...man kan ju inte säga till en person att men så här får du inte bete dig, den gör ju inte så bara för att jag säger så liksom till exempel...det är ju föräldrarna som ska fostra, men jag vet inte om det har blivit att man lagt över så mycket mer på skolan”

De blivande lärarnas syn på sitt framtida uppdrag som lärare stämmer väl överens med de tidigare studier som finns samt med det som står i styrdokumentet. Samtliga lärare i undersökningen upplever att lärarna har många uppdrag och att det sociala uppdraget är ett av de viktigaste. Detta tyder på en uppfattning som tydligt tangerar skolans mål enligt styrdokumentet. Samtliga lärare i undersökningen nämner utveckling och/eller självförtroende i intervjuerna som en viktig del i arbetet. Att stärka elevernas självförtroende och att utveckla dem till att bli goda samhällsmedborgare. Lpf 94 framhåller att lärare har uppgiften att stärka elevers självförtroende samt att utveckla eleverna efter deras egna förutsättningar.

5.2.4 Styrdokumentet ger frihet

Dagens lärare har genom läroplaner och kursplaner en stor frihet i hur de väljer att lägga upp sin undervisning. Specifika mål ska uppfyllas men hur vägen dit ser ut är upp till den enskilda läraren att avgöra. Samtidigt innebär detta att de mål som finns ska tolkas vilket innebär extra arbete och dessutom ger upphov till en rad olika tolkningar. Lärare B tycker att det är bra att läraren har en stor frihet när det gäller hur denne vill lägga upp sin undervisning men tycker också det är viktigt att man pratar med andra lärare på samma skola så att man har ungefär samma syn på det som står i styrdokumentet. B tycker dock att det skulle underlätta med klara riktlinjer då alla lärare skulle ha samma syn att utgå ifrån. Lärare A tror att det finns risk att man som ny lärare följer med i gamla hjulspår och att man gör det som förväntas av en. Lärare C tycker att det är bra med den frihet som finns när det gäller undervisningen men poängterar också att det finns en risk med att arbeta för mycket. Detta är något som även Lärare D tar upp.

B: "[...]man ska ju ha en gemensam tolkning av det på skolan, vilket då kan bli...eftersom det är så många inblandade i det så blir det ju flera olika tolkningar och då gäller det ju att liksom att få alla att skriva under på samma vilket kan bli problem...så det klart om man hade precis...alltså riktiga riktlinjer eller vad man ska säga liksom som det står precis att så här och så här, det skulle ju underlätta mycket"

A: "Jag tror inte det handlar så mycket om målen utan det handlar mer om förväntningarna på vad jag bör göra, och att man är trygg i att det finns ett visst upplägg som faktiskt folk köper, det är så läroböckerna är utformade"

D: ”...jag tror det finns en risk, i alla fall som ny lärare, att man vill göra så mycket och så bra som möjligt...alltså det klart att man ska göra sin undervisning bra men man har ju inte hur mycket tid som helst”

C: ”Jag tycker det är bra med frihet så att ämnen blir lite merlevande än vad dom är idag, det är lätt att det blir så traditionell undervisning annars tror jag...jag tror att det fortfarande är väldigt traditionellt men om några år så där så tror jag man kommer se mycket, när lärarkåren blir lite yngre sådär att...och just med stor frihet som lärare och vad man ska göra på lektionerna så tror jag det kommer bli lite öppnare...så jag tror det bara är bra att man inte har det för styrt, det är ju upp till varje lärare vad den är bra på och vad som passar i klassen och sådär[...]man kan alltid förbereda sig mer och bättre, så att det aldrig är färdigt, visst man fårsätta ner foten någonstans och säga att nu är jag klar, nu är det bra, nu är jag väl förberedd inför imorrn”

Samtliga lärarna i undersökningen tycker att läraren har stor frihet i hur denne vill utforma sin undervisning och att detta är något bra. Två av de fyra lärarna poängterar dock att det är frihet under ansvar och att det är viktigt att hitta en arbetsmetod som innebär att man inte jobbar för mycket. Styrdokumentet innehåller många mål och uppgifter och som ny lärare innebär detta mycket arbete. En av lärarna nämner att det är viktigt att samarbeta med andra lärare när det gäller tolkning av målen i kursplanerna. En av lärarna menar att det inte bara är målen som styr hur undervisningen läggs upp utan även förväntningar från kollegor, elever och föräldrar och att den frihet som beskrivs i styrdokumentet inte är likadan i verkligheten.

5.2.5 Lärarens utveckling

Som lärare finns det ständigt ny kunskap att införskaffa vilket innebär att arbetet med att utbilda sig aldrig tar slut. Lärare A menar att särskilt ämnet samhällskunskap kräver mycket av läraren då nya saker hela tiden händer som en lärare inom samhällskunskap måste ha kunskap om. A menar också att det är viktigt med fortbildning av lärare och anser att detta är något som kan förbättras radikalt inom skolan. Lärare D nämner också att samhällskunskap är ett ständigt växande ämne som förändras varje dag och att det ställer stora krav på läraren då denne hela tiden måste vara uppdaterad på vad som händer i samhället och sätta sig in i detta. Samtliga lärare nämner att det är intresset för samhällskunskap och det faktum att det är ett ämne som ständigt förnyas som gör att de valt att bli samhällskunskapslärare. När det gäller den egna utvecklingen till att bli en bra lärare går åsikterna isär. Lärare B anser framförallt att man blir en bra lärare men att man behöver vissa sociala egenskaper. Lärare A menar att läraryrket är ett viktigt arbete men att det inte krävs några speciella egenskaper för att bli

lärare. Lärare C och D menar istället att läraryrket inte passar för vem som helst och att det krävs vissa egenskaper för att man ska bli en bra lärare även om man hela tiden utvecklas.

D: ”[...] som nu till exempel med den ekonomiska situation vi har nu, visst jag har en grundkunskap i hur ekonomin fungerar men det händer ju ständigt nya saker jag måste sätta mig in i, och det tar ju mycket tid[...] men oavsett vilket ämne du har så blir du ju aldrig klar lärare och jag tror att det är viktigt att man får möjlighet till att utbilda sig vidare på kurser, seminarier och sånt”

A: ”Jag tror inte på det här med att det är ett kall, att vissa lärare har ett kall, alltså det är ju bara så enkelspårigt och tänka så, alltså då tar man ju det på för stort allvar, det är bara ett jobb, ett väldigt viktigt jobb, men det är ett jobb[...] man utvecklas ju hela tiden å jag tror man kan utvecklas till att bli en bra lärare”

C: ”Intresse både för eleven och för ämnet man undervisar i, är engagerad och brinner för det man gör, att man tycker att ungdomar är intressant å att man hela tiden vill utvecklas [...] jag tror att de allra bästa lärarna är något man är även om man säkert kan utvecklas till att bli bättre”

Tre av fyra lärare i undersökningen nämner att en lärare bör ha vissa grundläggande egenskaper för att kunna bli en bra lärare men att det samtidigt måste ske en konstant utveckling. Denna syn stämmer in på Lawrence Stenhouse resonemang om att en lärares grundutbildning ger en stabil grund men att arbetet med att utveckla en yrkeskompetens måste pågå hela livet. Detta är dock inget styrdokument tar upp men för att vara uppdaterad i samhällsförändringar krävs det i lärarens uppdrag en ständig utveckling. Skolan är en viktig del av samhället och det sker en ständig förändring, både genom nya förordningar och genom samhällsförändringar. Det är därför viktigt att det finns ett intresse och ett engagemang hos lärarna att ständigt anta nya utmaningar och utveckla ny kunskap. Lärarna i undersökningen menar att ämnet Samhällskunskap är ett ämne där en ständig utveckling och uppdatering av kunskaper är ett måste. Detta är något som syns tydligt i kursplanen för Samhällskunskap. I kursplanen står det bland annat att eleverna ska utveckla kunskaper för att kunna ta ställning i lokala, regionala och globala frågor samt att kritiskt kunna granska samhällsförhållanden. För att uppnå dessa mål krävs det att läraren är uppdaterad på de förändringar som ständigt sker i samhället.

5.2.6 Att lära för samhället och individen

Samtliga lärare i undersökningen menar att lärarna har ett viktigt uppdrag både gentemot den enskilda individen och samhället. Individer som utvecklas och uppfyller skolans mål är bra för samhällets utveckling. Lärare A menar att det är viktigt att individanpassa undervisningen men att detta kan vara svårt då dagens skola ofta innebär stora klasser med många individer med vitt skilda kunskaper och förutsättningar. Om man inte lyckas med detta menar A att det missgynnar elever som kommer från en lägre socioekonomisk klass i samhället. Därför är det också viktigt med en likvärdig utbildning. Lärare D menar att läraren har en viktig uppgift när det gäller att vara med och forma framtidens generation. Detta anser D vara viktigt både för individen och samhället. Lärare B menar att det är viktigt att få individerna i skolan att utvecklas eftersom detta då utvecklar samhället. B anser vidare att det är viktigt att individanpassa skolan för att de som behöver mer stöd får det samt att de som inte behöver extra stöd får en chans att utvecklas vidare. Lärare C nämner att det är viktigt att alla elever får en möjlighet att möta och respektera varandra i skolan.

B: ”Med en individanpassad undervisning så får man ju individer som funkar och då funkar ju hela samhället i sig...bara för att man utvecklar individer så blir det ju ändå en helhet ur ett samhällsperspektiv [...]En elev som har ett större behov får ju den hjälpen å det är ju bra, men samtidigt får man ju komma ihåg de som inte behöver nästan ngt då får man ju försöka göra ngt som passar just den, något mer utmanande eller så [...] det är viktigt att alla elever är medvetna om vilka rättigheter dom har”

A: ”Jag tycker individerna i klassrummet kommer i kläm, det är ju svårt och ha stora klasser och många lärare kör ju traditionell undervisning å det gynnar ju i så fall elever som kommer från såna hem som har högre socioekonomisk status har det ju visat sig så då är det ju vissa människor som gynnas och det är ju inte individer som gynnas utan bara vissa grupper [...] en skola som inte är likvärdig det slår ju ut vissa elever och det reproducerar ju bara en ojämlik värld, det behövs mer nytänkande i skolan tycker jag”

C: ”Jag tror att det är bra om alla elever blandas, från alla bakgrunder med alla olika förutsättningar, det är återigen det här med samhällsuppdraget som en lärare har, det blir mer demokratiskt på det sättet och eleverna lär sig att förstå att man inte kan bara köra sitt eget race utan det gäller att alla ska va med, alla har lika värde även om man inte har kommit lika långt i skolan eller är lika duktiga”

D: ”Vi har ju ett jättestort ansvar, det är ju faktiskt framtidens generationer vi är med och formar i skolan...alltså, särskilt med elever som har sämre förutsättningar eller inte har den uppbackningen hemifrån”

Samtliga lärare nämner att lärarens uppdrag är viktigt både ur ett individperspektiv och ur ett samhällsperspektiv. Samtliga lärare nämner också på något sätt de elever som behöver extra stöd i skolan. En av lärarna nämner också de elever som är duktiga och som behöver mer utmaningar för att utvecklas. I läroplanen står det att läraren ska utveckla varje individ utifrån dens förutsättningar vilket innebär att det är viktigt att inte glömma de elever som behöver mer utmaningar än den ordinarie undervisningen för att utvecklas. En av lärarna nämner att det är viktigt att elever från olika bakgrunder studerar tillsammans och på så sätt utbyter erfarenheter och kunskaper. Detta är något även Tomas Englund tar upp som en viktig del av skolan. Om föräldrarna får bestämma för mycket över sina barns studiegång kan detta innebära att skolan inte längre fungerar som en mötesplats för alla då föräldrar med duktiga barn hellre ser att sina barn har andra duktiga barn som klasskamrater. Om detta sker blir skolan segregerad och skolan som en mötesplats för alla elever blir en utopi.

6. Slutsatser och diskussion

Resultat visar att styrdokumentet poängterar att det är viktigt med en skola för alla och att det är viktigt att alla elever utvecklar kunskaper för att kunna bli aktiva samhällsmedborgare. Detta är en nytta för både samhället och individen då aktiva medborgare är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle.

Resultatet visar att de blivande samhällskunskapslärarna har en likvärdig syn på sitt kommande uppdrag som anges i tidigare forskning samt i styrdokumentet. Resultaten visar att lärarna ser det sociala uppdraget och chansen att vara med att utveckla framtida goda samhällsmedborgare som sitt främsta uppdrag. Särskilt poängterar de blivande lärarna uppdraget att utveckla individernas självförtroende. Resultatet visar också att lärarna uppfattar läraryrket som ett krävande yrke och ett yrke som ibland innehåller för många uppdrag. De uppfattar också yrket som ett fritt yrke och ser både positiva och negativa aspekter på detta. Lärarnas i studien påpekar också att det är viktigt att lärarna ständigt utvecklar nya kunskaper och erfarenheter. En lärare blir aldrig färdigutbildad.

Undersökningen visar att de blivande lärarna är väl medvetna om läraryrkets många och olika uppdrag. Detta tycker jag visar på att de blivande lärarna har fått en bra uppfattning om hur läraryrket är ute i skolorna under sin utbildning. Undersökningen visar också att de blivande lärarna är väl medvetna om läroplanens och kursplanens innehåll och betydelse. Dessa dokument är centrala i läraryrket vilket innebär att det är lärarens skyldighet att vara förtrogen med innehållet i dessa. Detta är något som de blivande gymnasielärarna visar. Dessa faktorer gör att jag får en känsla av att de blivande gymnasielärarna i undersökningen är väl förberedda för sitt kommande yrkesliv. Efter undersökningen har en del tankar väckts angående fortsatta studier. Ett intressant perspektiv vore att undersöka om de blivande gymnasielärarna i samhällskunskap skiljer sig från blivande lärare i andra ämnen gällande synen på lärarens uppdrag. Likaså vore det intressant att undersöka och jämföra blivande lärare som är i början respektive slutet av sin utbildning, har de samma syn på lärarens uppdrag eller finns det saker som skiljer? Om det finns saker som skiljer vore det också intressant att undersöka lärarutbildningens roll i detta.

Referenser

Tryckta källor

- Andersson, I. (1999). *Samverkan – För barn som behöver*. Stockholm: HLS Förlag
- Carlgren, I (2005). Vad har hänt med läraryrket s.258-285 I Forssell, A (red). (2005) *Boken om pedagogerna*. Falköping: Liber
- Hayes, N. (2000). *Doing Psychological Research: Gathering and Analysing Data*. Buckingham: Open University Press
- Jonsson, B & Roth, K (red). (2003). *Demokrati och lärande*. Lund: Studentlitteratur
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Kveli, A-M. (1994). *Att vara lärare*. Lund: Studentlitteratur
- Lpf 94. Skolverket
- Maltén, A. (1999). *Lärarkompetens*. Lund: Studentlitteratur
- Mathiasson, L i *Pedagogiska Magasinet* (2005) nr.1
- Trost, J. (2005). *Kvalitativa Intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Artiklar

Annebäck. K- *Göteborgs-Posten* – 20080507 s.6

Elektroniska källor

Kursplan för Samhällskunskap -

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0809&infotyp=4&skolform=21&id=S&extraId=>

Bilaga 1 - Intervjuguide

Tema 1 – Inledning

Ålder? Vilka ämnen?

Varför valde du att bli lärare? Något du funderat på länge? Förstahandsval?

Varför samhällskunskap?

Tema 2 – Lärarens uppdrag

Hur ser du på lärarens uppdrag i dagens skola? Vilka uppdrag har läraren? För samhället och/eller individen?

Något uppdrag som du tycker är viktigare än andra? Varför?

Tycker du alla uppdrag läraren har är befogade? Om inte: Vad tror du det beror på? Vad kan man göra åt det?

Något uppdrag som du tycker saknas?

Hur ser du på styrdokumentens betydelse för läraren?

Vad tycker du gör en bra lärare? Medfött eller något man blir? Vidareutbildning?

Tema 3 – Framtiden

Känner du dig redo att bli lärare? Något du längtar efter?

Upplever du att läraryrket är som du trodde det var när du började plugga?

Tror du att du kommer arbeta som lärare om 10 år?